

Članek Milka Matičetova v JiS 1959, 221—222, zlasti pa dopolnilo Ivana Grafenauerja sta ponovno pokazala vso nesmiselnost *preozkega* purizma in trebljenja tako imenovanih germanizmov. Vprašanje »Kje bomo začeli trebiti in kje nehali?« (Grafenauer) je povsem upravičeno. Koliko je še takih in podobnih »šopkov«, o katerih mislimo, da so čisto slovenski (spominjam se, da sem bil nekoč grajan, ker sem dejal »šajba« namesto slov. [!] »šipa«). S tem pa se znova kaže potreba ali zahteva po slovarju izposojenk in tujk. JiS je prinesel že marsikak tehten prispevek (n. pr. Bajčev idr.), ki lahko služi za dopolnilo Pleteršnikovim, Štrekljevim, Ramovševim, Grafenauerjevim, Keleminovim idr. dognanjem. V doslej zbranem gradivu izposojenk iz nemščine pa pogosto pogršam pravilno izhodiščno obliko, glasoslovno in zgodovinsko utemeljitev pa živo ozadje, ki je povezano s problematiko izposojenk. Velika pomoč pri ugotavljanju starosti izposojenk bi bil slovar naših protestantov.

I. Grafenauer izvaja (JiS 1959, 222) *čop* in *šop* iz nem. Schopf. Ne ena ne druga beseda ni iz Schopf. Izposojenka iz stvn. *scoup* »Bund, Büschel« je slov. *škóp* (škopa, škopnik in druge izvedenke) v pomenu »Schaub, ein Bund Stroh« (Pleteršnik); za veliko starost govori vzglasni soglasniški sklop *šk* iz stvn. *sk* (izgov. *šk*). Stvn. *scoup* se razvije v srvn. *schoup* »Gebund, Bündel, Strohbund« (Lexer). Že v srednjeveškem bavarskem osredju se diftong *ou* dialektično zlije v dolgi *o*, prim. ime Schobser (tiskar v Münchenu 1497—1531, gl. Schmeller II s. v. Schaub). Izhodiščna oblika za slov. *šóp* se je torej izoblikovala že zelo zgodaj, gotovo pred 15. stoletjem. Tako smo isto besedo sprejeli dvakrat v dveh različnih časovnih obdobjih. Da *šop* zares ni iz Schopf, kaže *pf*, ki dá po navadi slov. *f*. Tudi novobav. Schaub ne pride v poštev, ker se beseda v narečju izgovarja *šáb* ali *šá*, švabske izvedenke iste besede pa imajo *u*, n. pr. Schuppus, Schuppisen, Schuppesgut itd. (Schmeller).

V sporu »pušeljc ali šopek« bi se glede narodnih pesmi postavil ob stran M. Matičetovu, predvsem zaradi zvočnosti; v prozi idr. pa bi se odločil za šopek, ker nepoučenemu ne zveni nemško, ker je starejša izposojenka kakor pušeljc. Ali je »kita cvetja, kita prediva« še dopustno?

Slov. *čop* ni iz nem. Schopf (kako razložiti prehod *š* v *č* in *pf* v *p*?). Slovanske besede *čub*, *čup*, *čubek*, *čupa*, *čuper*, *čupryna* in druge izvedenke, vse v pomenu »Schopf, Büschel Haare«, pričajo, da gre za domačo besedo, ki jo izvajajo iz ide. *qēup/ *qēub (Berneker SEW I, 160). Mogoče pa je, da se je pod vplivom nem. besede prvotni *u* spremenil v *o*.

Dušan Ludvik

»GOSTOVANJE V GRAZU«

Lani junija je gostovala ljubljanska Opera v avstrijskem mestu, ki ga je reklamna objava v dnevnem časopisju imenovala Graz. To obliko krajevne imena sem nekajkrat lani srečal tudi v ljublj. Gledališkem listu. Kako je s tem imenom, ko smo doslej vedno pisali Gradec?

Po SP pišemo lastna imena v tuji ali domači obliki. To velja tudi za imena rek, gorovij in krajev. V slovenščini se je udomačila cela vrsta krajevnih imen tujega izvora v prilagojeni ali poslovenjeni obliki. Predvsem to velja za kraje, s katerimi smo imeli pogostne, dobre ali nesrečne, zveze in stike. Tako navaja SP za to zglede kot: Adiza, Ren, Pad, Dunaj, Dunajsko Novo mesto, Pariz, Neapelj ipod. Stoletna raba je potrdila slovenske inačice nekaterih krajevnih imen in danes ni nobenih ne političnih ne narodnostnih ne družbenih ne katerih koli drugih razlogov, da bi začeli pisati Rhein, Wien, Napoli ipod.

O imenu za (Štajerski ali Nemški) Gradec v sedanji nemški obliki »Graz« nihče ne dvomi, da je slovenskega izvira; tudi nemški prenapetež si ne bo usodil tega zanikavati. Ravno tako pa si tudi slovenski skrajnež danes ne bo upal trditi, da je »Graz« danes slovensko mesto. Toda zakaj tega mesta ne bi še vnaprej imenovali Gradec in ga tako zapisovali?! Samo nacionalna prenapetost je, če terjamo ali bi terjali od Avstrijcev ali Nemcev, da bi v svojih časnikih začeli uporabljati ime Ljubljana namesto svojega stoletnega poimenovanja Laibach. Ravno tako bi bila le kulturna ozkost, izhajajoča iz nacionalistične slepote, če bi oni zahtevali od nas pisanje Klagenfurt, Graz ali Wien. Še zdaleč pa seveda ni treba, da bi slovenska krajevna imena sami odlagali v ropotarnico starih slovníc in pravopisov! Še posebej, če so slovenske rodovine, kakor je Gradec. Po logiki, da moramo uporab-